

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

15 de solutione Matrimonii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

- 3 ¶ Et si iure civili Cæsarum, vt qui inter reuerendissimos constitutus clericos, vltra lectorem & cantorem, i. nuptias contraxerit, cadat sacerdotio, § sed & si quis, de nupt. in authen. col. 4. § neque autem, quomo. opor. episc. in auth. ead. collat. ¶ Amianus ¶ Marcellinus, virgines quoque Deo dicatas innuptas remansisse testatur, libro 18. in fine, loquens de direptione castellorum Remam & Bufam, quæ circa Romam erant, per Persiæ regem. Tempore Constantii inuentas tamen, inquit, alias virgines Christiano ritu cultui diuina sacras, custodiri intactas, & religioni solito more seruire, nullo vetante præcipit.
- 4 ¶ Apud ¶ Eliazos, qui contemplationi, & cultui assiduo Dei dediti erant, nulla vxor erat, vt ait Philo Iudæus, lib. quod omnis probus sit liber, & Eusebius, Pamphil. lib. 8. de preparat. Euang. ca. 4.
- 5 ¶ Sed ¶ & singulariter Hermogenes & Caius Iuriconsultus responderunt, h. virgines, 61. §. fin. & Caius l. vel propter, 62. de donatio. int. vir. & vxor. lib. 24. P. tit. 1. Diuortii causa donationes inter virum & vxorem receptæ sunt: sæpe enim euenit, vti propter sacerdotium, vel sterilitatem, vel propter senectutem, aut valetudinem, aut militiam, satis commode retineri matrimonium non possit. Putantes cum sacerdotio matrimonium retineri non posse commode.
- 6 ¶ Nec ¶ nubebant Vestales apud Ethnicos, nisi tum, cum religioni erant inutiles, nempe vetulæ sicut Prudentius docet, lib. 2. contra Symmachum.
- Tandem virginem fastidit vesta senectam,
Dum thalamis habitis tumuit vigor, irrita nullus
Facundam amor materno vsq; era partu.
Nubis anus veterana sacro pos sancta labore,
Desertisq; focis, quibus est famulata inuenus,
Transfert emeruis ad fulcra iugalia rugas.*
- 7 ¶ Apud ¶ Barbaros, in regione Palmaria in nouo orbe detecta, sacerdotibus viuunt cælibes & incorrupti, P. Martyr. lib. noui orbis
- 8 ¶ de insula nuper repertis. ¶ Legimus ¶ tamen ex dispensatione summi pontificis Reymirium, filium Sancti, mortuo fratre Alfonso rege Aragoniæ, in regem electum, quamuis dicitur in Gallia in monasterio sancti Pontii de Tomeris religionis sancti Benedicti seruissset, & vxorem duxisse filiam comitis Peitei, Francis Tarapha, lib. de regi. Hispania in Alphon. 8.
- 9 ¶ Neque ¶ in hac re mores vel corruptelas aliquarum nationum, vt Mosconitarum & Græcorum, qui a Catholica fide errant, vt docet in religione illorum Sigismundus Baro, lib. commentar. de reb. Mosconitar. considerare volui: non secus ac barbarorum, & idololatrarum. Illenita non pertinent ad iuris nostri veram & castam tractationem. Neque etiam hic locus postulat, vt castitatem impugnantibus quibusdam leuibus rationibus, lucem ignorantia obiciamus, cum iam D. Thomas egregie in hac re depugnauerit, & euulserit ille rumfententias, D. Thomas, lib. 3. contra gentiles, c. 136. ¶ Omitto ¶ tam turpem quoque legem Vitæ refellere Agyptiæ filii regis Hispaniæ & Gohorum, quæ inter nefarias leges alias aliquando indixit sacerdotibus, vt quot quisque vellet, aut posset alere, vxores haberet, d. Tarapha, de regibus
- 10 ¶ Hispan. in Vuisa ex Ritio. ¶ Sunt ¶ alia, quæ matrimonium impediunt contrahi publice, vt feræ, & certa alia tempora, Panor. cap. capellanus, de feris, can. non oportet, 33. q. quarto. si quis vxorem aliam vel sponsam de præfenti habeat, vel si qua alium virum vel sponsam de præfenti, vt diximus prohibuit duas vxores, ex cap. fin. de sponsal. Et alia quædam, quæ adfert Angelus Clauarius, in Summa in verbo, matrimonium 3.

De solutione matrimonii. Cap. 15.

De diuort. & repud. lib. 24. P. tit. 2. Lib. 5. C. tit. 17.
Lib. 4. Decret. tit. 19.

- 1 Impedimentum & solutio matrimonii in quo differunt.
- 2 Matrimonium separatio quamuis dura, tamen aliquando eam fieri expedit.
- 3 Matrimonium quadruplici iure soluitur, natura, iure civili, diuino, & pontificio, quomodo.
- 4 Matrimonium soluitur natura, morte.
- 5 Matrimonium soluitur iure civili, morte & captiuitate, seruitute, diuortio.
- 6 Solutio matrimonii bona gratia.
- 7 Seruitute dirimitur matrimonium, quomodo.
- 8 Pœna hodie seruum ex libero non facit.
- 9 Diuortium soluit matrimonium, & vnde dicatur.
- 10 Repudium in sponsa.
- 11 Diuortium quomodo testato fiebat coram septem testibus.

- 12 Diuertendi inter absentes formula.
- 13 Formula dissoluentis sponsalia.
- 14 Claus adimebantur, & reddebantur in diuortio. Claus quare vxoribus nuper dictis dabantur.
- 15 Tempore Numa & ante, Roma coniugia indiuidua. Diuortium quis primus Roma fecerit.
- 16 Diuortium iure civili quatuor modis inter viuentes coniuges fiebat.
- 17 Diuortium ex consensu quomodo fieret, & ex placito & sublatum.
- 18 Coniugati quando possunt ingredi religionem.
- 19 Diuortium ob causam rationabilem, bona gratia.
- 20 Diuortium sine causâ rationabili, in quo penitium.
- 21 Diuertendi causæ legitima Iuris civilis & diuini.
- 22 Vxor Mosconiarum se contemni putant a viris, nisi verberentur.
- 23 Diuortii faciendæ Platonis lex & formula.
- 24 Diuortii causâ Persis, vxorem non facere iussa mariti.
- 25 Diuortii etiam causâ mores vxoris mariti displicuisse.
- 26 Diuortium & separatio thori ratione adulteri.

Post cognitionem eorum, quæ matrimonium impediunt, facilius erit solutionem eiusdem tractatio: nempe quæ affines maxime, & veluti contumetas habeat causas, nisi quod impedimentum prohibet, ne fiat matrimonium: at solutio matrimonium stetit innuit, aliter, non diceretur solutum, Vlpian. l. Iulianus, 4. §. l. fin. de diuort. lib. 24. P. tit. 2. ¶ Et ¶ dura quidem separatio patris & filii, virique & vxoris dicitur ab Vlpiano, in l. que situm, 12. §. sed an in frumentis, de fin. instr. & instrum. leg. lib. 33. P. tit. 7. Verum aliquando eam recipi expedire, interdum vero necessarium visum est.

¶ Fit ¶ autem quadrupliciter eius solutio, aut iure naturæ: aut iure civili, diuino, aut pontificio. ¶ Natura, ¶ morte alterutrius coniugis soluitur iugum hoc, non secus ac reliqua, 1. ad Corin. 7. c. 6. pen. & fin. de sec. nupt. lib. 4. Decret. tit. 21. §. deinceps, de nupt. in auth. mortalia. Et ita Dominus noster Iesus Christus reiecit ignorantiam Sadducæorum interrogantium, cuius futura erat vxor in resurrectione, quæ septem fratribus nupta fuerat: quod mortuo marito soluta sit a lege viri vxor, & in alio seculo nuptiæ futuræ non sint, Matth. 22. Marc. 12. Luca 20. ¶ Iure ¶ civili Romanorum quoque & morte fit solutio: & vltra captiuitate, seruitute alterutrius, & diuortio, vt ait Paulus, l. 1. de diuort. P.

¶ Captiuitate ¶ dirimitur exemplo mortis naturalis, & bona gratia, sine immutatione iurum coniugum: quando capto viro vel vxore ab hostibus, expectato quinquennio incertum est, an captus mortuus fuerit, vel viuat, ex responsio Vlpiani, l. vxores, l. 6. eod. Firmat id Iustinianus, in §. sed etiam captiuitatis, de nupt. coll. 4. tit. 1. in auth. si modo inquisitio diligens facta fuerit, num adhuc viuat apud hostes vir captus, vel capta vxor. Quod si captus quidem non fuerit coniugis, sed peregre captiuitate, non censetur direritum matrimonium, quantumcunque incertum sit de vita, & quantumuis diutius absens fuerit: nec potest qui incertus incertate de morte alterutrius est, alteri coniungi, antequam certum de morte habeat testimonium, vt placuit nouissimis sanctionibus, §. quod autem, ut lic. ma. & ante. authen. hodie, de repud. C. cap. in presentia, de sponsal. ca. dominus, de sec. nupt. cap. cum per bellum, 33. quest. 1.

¶ Seruitute quoque sufficere visa est, superueniens alteri coniugum, dirimendi matrimonii iusta causa Iustiniano, d. §. sed etiam, de nupt. in auth. & §. si vero decretum, ca. 2. & fin. de coniug. ser. obseruata tamen distinctione, de qua egimus in im pedimento erroris conditionis personæ, in 13. superiori capite. Seruitutem mortalitati quippe comparant Iuriconsulti, Vlpian. l. cum his status 33. §. si vero donator, de donat. int. vir. & vxor. in P. §. si vero decretum, de nupt. in auth. coll. 4. l. seruitutem, de reg. iur. P. Quamobrem olim pœnali quoque iudicio, in seruitutem pœnæ adiudicatio altero ex liberis coniugibus, soluebatur matrimonium, vt liquet ex constitutione Constantini, l. res vxoris, 24. de donat. inter vir. & vxor. lib. 5. C. tit. 16. veluti si in metallum fieret condemnatio, vel ad bestias, quibus libertas adimebatur, §. pœne seruus, quib. mod. ius. pa. pot. sol. l. aut facta, §. inter eos, & §. quisquis, & l. qui ultimo supplicio, & l. quidam, de pen. in P. ¶ Quod ¶ tamen iure nouellatum correctum est, cum hodie nemo bene natus, ex pœna seruus efficiatur, §. quod autem, de nupt. in authen. sed hodie, de donat. int. vir. & vxor. C.

¶ Diuortio ¶ deinceps dirimetur iure civili matrimonium. Diuortium

uortium dictum est secundum Caium, lib. 2. de diuort. lib. 2. tit. 2. a diuersitate mentium, quia in diuersas partes eunt, qui diltrahunt matrimonium. Dicit & repudium in matrimonio, quodq; ad reiectionem sponte pertinet, cui non diuortium sed repudium conuenit, d. l. 2. de diuort. l. inter diuortium 191. de uerborum signific. in P. l. inter supram, 101. eod. ¶ Neque repudiare uxorem, vel ab ea diuertere quicquam aliud est, quam cogitatio & deliberate perpetuam dissensionem facere, non calore iracundie, vel alia leui de causa, in qua perseverantia non fit, Paul. l. 3. & Papi. l. si poenituit, 117. de diuort. l. quicquid calore, de reg. iur. ¶ Ideo testator fiebat, coram septem testibus eodem iure, Paul. l. nullum diuortium. 9. de diuort. 12 Romanis, puberibus, & ciuibus. ¶ Diuertendi inter absentes formula generalis & communis erat, dato libella repudii, in quo continerentur causae, ob quas dirimebatur matrimonium, haecque uerba, res tuas tibi habeto: tuas res tibi agito, ca. l. 2. §. 1. eo. Sicuti & meminit Martialis,

*Mense nouo Iani ueterem Proculeia maritum
Deserit, atq; inbes res sibi habere suas.*

Et Apuleius, lib. 5. asini aurei, lacessitum Cupidinem a Psyche, sic ait: *Confestim thoro meo diuertere, res tuas tibi habeto: ego uero sororem tuam (¶ Nomen quo tu censeris, atebat) iam mihi confestim arripa atque is nuptiis coniugabo.*

- 13 ¶ Et in sponsalibus discutiendis, conditione tua non utar: quae & inter praesentes, sicuti inter absentes pronuntiaripoteraat, l. 2. de diuort. P. Verba illa legum 12. tabul. sunt, quibus interdum clauum ademptio iungebatur, ut utrumq; ex Cicerone 2. Oras. contra Anton. docetur, qui dum de repudiata Mimae ab Antonio agit, silam, inquit, suas res sibi habere iussit, ex 12. tab. clauus ademptus, excogit
- 14 *scilicet domo.* ¶ Scribit namque Sextus Pompeius institutum fuisse Romanorum antiquorum, ut uxoris primum domum ingredientibus, clauus darentur idque, inquit, ad significandam partus facilitatem. Melius tamen & aptius meo iudicio, ut symbolum acciperent, se ut matres familias in possessionem, & in rerum mariti communione seu societate admitti: Nam receptum est, clauibus retam traditis, res illis conclusas transferri ex sententia
- 15 Papiniani, l. clauibus, 74. de contra. emt. in P. ¶ Scribit Plutarchus, in compar. Lyncurgi & Numa, & in uitiis, quamuis Numa uis fuerit intolerabilis communio matrimonii, nihilominus inauditam tunc & antea fuisse solutionem: & antiquos memoria mandasse, primum, qui diuortium fecisset, fuisse Spurium Corsinum, qui septima, supra centesimam & trigessimam, Olympiade, diuortium cum uxore fecit, coactus a censoribus iurare, liberorum causa se coniugem dimittere: ob quod factum, in perpetuum exolum a populo fuisse. Primum quoque Pinarii uxorem Taleam nomine, Tarquinius Superbo regnante, aduersus Gitauiam eius socrum diuortium fecisse. Et alibi, Plus in comp. Rom. & Thesim uitiis, non Coruinum quidem, sed Seruilium Spurium diuortium primum fecisse ob sterilitatem uxoris Romae ait: atque ex industria eius rei primum auctorem annotat, non secus ac apud Graecos primus patricida, vel matricida. Sed de eodem eadem refert Gellius, lib. 4. cap. 3. legisse uideretur cum Diorysio Halicarnasense, in 2. Spuriam, cui Runga cognomen tum erat: quod & Valerius Maximus probat, lib. 2. c. 1. dum agit de primo repudio.
- 16 ¶ Distrabantur autem matrimonia quadrupliciter iure ciuili, in uita coniugum: aut ex consensu utriusque, qui pactis & placitis diuertentium legem accipiebat: aut per occasionem rationabilem, quae bona etiam gratia uocatur: aut citra omnem causam: aut cum causa rationabili, quae explicat Iustinianus, §. distrahantur itaque, de nup. in autb.
- 17 ¶ Ex consensu & placito, sine causa Theodosius & Valentinianus, l. si constante, 9. de repud. lib. 5. C. tit. 17. abiri matrimonio permittebant, & repudium mittere. Quod sublatum est nouella Iustiniana 117. quia uero & ex consensu, constit. 117. in autb. aut tit. ut lic. mar. & aut. aut. quod hodie, C. de repud. §. ex quo uero quidam
- 18 in nouel. 134. ¶ Potest tamen & hodie ex consensu relinqui cohabitatio & commixtio, & repudiari consensu: si alter coniugum uel uterque, meliorem affecter vitam, Iustinian. l. Deo nobis 42. de episcop. & cler. lib. 1. C. tit. 6. §. secundum occasionem, de nup. in autb. §. ut uerebentibus, nouel. 2. 2. & §. praedictis quidem, nouel. 117. §. quod si constante, nouel. 123. ca. 1. & ca. 2. de conuers. coniug. remanente vinculo, nempe quod is qui, uel ea quae in seculo relinquitur, alio arctiorem monasticam uel ecclesiasticam vitam proferente, non possit alterius thori nuptias, uiuente priore coniuge, ambire, uel amplecti. Quo fit, ut alter illorum ingredi hanc vitam nequeat, nisi alter quoque uoneat castitatem, c. cum sis, c. 4. ca. significauit,

ca. 14. eod. de conu. coniu. c. prudentia, de offic. deleg. vide Ang. Clauasium in summa, in uerbo matrimonium 4. nu. 9. uide Abb. & Calderi. in ca. 1. de conu. coniug. ¶ Per t occasionem rationabilem abibant, & bona gratia, ut supra diximus, captiuitate, quando impotens ad coeundum quis erat, §. per occasionem, de nup. constit. 22. & §. si uero captiuitatis, eod. ut superius diximus.

¶ Sine causa rationabili etiam fieri poterat olim, & a non bene consentiente iugo mittebatur repudium, uerum non impune, sed ea lege, ut qui absque causa mitteret, non posset intra quinque annos a diuortio alii coniungi, §. si uero altera, & §. minoros, de nup. in autb. amitteretque donationem propter nuptias si uir esset, uel dotem si uxor: mutata tamen nouellarum iure poena quinque annis, §. quia uero, ut lice. matr. & anti. in autb. coll. 8.

¶ Causa tamen iusta solutionis matrimonii iure ciuili erat, 21 quae esset ex numero expressarum a constitutione Theodosii & Valentiniani, l. consensu, 8. cum suis §§. de repud. C. §. mitiores, de nup. in autb. Si uxor sit adultera, uenefica, homicida, plagiaria, sepulcrorum dissolutrix, sacrilega, latronum fauorix: si extraneorum hominum, ignorante uel nolente marito, conuicia appetat: si eodem inuito, sine iusta & rationabili causa foris pernoctet: si spectaculis & theatralibus ludis, illo prohibente, assistat: si marito ueneno aut gladio infidetur. Et iisdem de causis repudiata, quinque annis etiam alio iubetur abstinere conuubio, & dotem amittere. Contra, & eadem constitutione quoque uxor repudium mittebat iuste marito: si is adulter, homicida, ueneficus, si in principem quippiam moliretur, de falso condemnatus, sepulcrorum dissolutor, sacrilegus, latronum susceptor, abactor, plagiarius: si in contemptum uxoris, ipsaq; insipientem, cum impudicis mulieribus, quod etiam maxime castas exasperat, coetum inear: si uxori infidetur, gladio, ueneno: si uerberibus, quae ab ingenuis aliena sunt, eam affecerit: atque per idem quinque annis tempus renetur abstinere alio coniugio, donatione propter nuptias amissa. Persequitur & causas diuortii receptas olim Alexander ab Alexandro, lib. 4. c. 8. & Deuteronomii liber, c. 24.

¶ Verum tamen Moscouitis uerberum causa, etsi repudium admittant non esset iusta causa: quippe quod mulieres se contemni a uiris, nec diligere putant, nisi uerberentur, ut scribit Sigismundus Liber Baro, in comment. arer. Rubeno, seu Moscouitar. ¶ Et tamen Platonem, 11. de legib. lex de diuortio haec est, ut si uir & uxor, propter nimiam acerbiteriam non conueniant, Decem uiri de legum custodiis qui medi sint, & decem mulieres de curaticibus conuubiorum, pronideant. Quorum sententia, si ita conciliati sint, valida, & stabilis habeatur: sin autem eorum animi uehementius iracundia fluctuent, factio diuortio illos, illasque pro uiribus quarant, qui quae uel uirile conueniant.

¶ Apud Persas, ex lege uxor contumaciter marito dicto non audiens, repudiari poterat: sicut & Assuerus ipse rex repudiavit eam ob causam uxorem Vasti, in cuius locum subrogata Hester, c. 1. ut eius historia, & Iosephus, lib. 11. antiq. c. 6. narrat.

¶ Propter tamen mores etiam improbatos coniugum, solum fuisse aliquando coniugium constat ex rubrica, de repudiis & iudicio de moribus sub lato, lib. 5. C. tit. 17. Cuius iudicii exempla refert Valerius Maximus, lib. 6. cap. 3. ueluti C. Sulpitium Gallum repudiasse uxorem, quod eam capite aperto foris uersatam cognouerat. Q. Antistium Veterem suam, quod ea in publico cum quadam libertina uulgari, secreto loquentem uiderat, P. quoque Sempronium Sophum coniugem repudii nota affectisse, nihil aliud quam se ignorante aut iam ludos spectare: qui casus & postea, l. consensu, de repud. insertus.

¶ Pertinet tamen ad repudium, lex Iulia de adulteriis: neque enim licet compertam in adulterio retinere, nisi castigatam, l. 2. & l. castitati, 9. ad l. Iul. de adul. lib. 9. C. tit. 9. l. 2. §. lenocini, eod. in P. c. si uxorem, 3. 2. q. 1. ca. 3. de adul. Pap. l. mulier, 11. §. fin. ad l. Iulia de adul. lib. 48. P. tit. 5. Et separatur thorus, c. preceptum, & c. si uxorem quis, 3. 2. q. 5. c. omnes causationes, 3. 2. q. 7. potest que adulteram ita abicere quilibet, etiam si ei iurauit nunquam se eam repudiatum: quia ea causa excepta uidetur, c. quem admodum, ca. 25. de iur. iur. lib. 2. Decret. c. 24. Sic Suetonius, in Tiberio c. 35. meminit Tiberium Caesarem in causa cuiusdam equitis Romani, gratiam ei fecisse iuramenti, ut repudiaret uxorem in stupro compertam.

Num iure diuino dissolui possit matrimonium.

Cap. 16.

1 Lege Moisaica permiffum diuortium Iudeis improbatum.

Q